

Prozatímní vydání

ROZSUDEK SOUDNÍHO DVORA (velkého senátu)

6. října 2020(*)

„řízení o předběžné otázce – Volný pohyb osob – Pracovníci – Nařízení (EU) č. 492/2011 –
článek 7 odst. 2 – Rovné zacházení – Sociální výhody – článek 10 – Dětí plnící povinnou školní
docházku – Směrnice 2004/38/ES – článek 24 – Sociální pomoc – Nařízení (ES) č. 883/2004 –
článek 4 – článek 70 – Zvláštní nepřispěvkové penzijní dávky – Migrující pracovník, který pěstuje
o děti plnící povinnou školní docházku v hostitelském členském státě“

Ve věci C-181/19,

jejímž předmětem je žádost o rozhodnutí o předběžné otázce na základě článku 267 SFEU,
podaná rozhodnutím Landessozialgericht Nordrhein-Westfalen (zemský soud pro spory v oblasti
sociálního zabezpečení v Severním Porýní-Vestfálsku, Německo) ze dne 14. února 2019, došlým
Soudnímu dvoru dne 25. února 2019, v řízení

Jobcenter Krefeld – Widerspruchsstelle

proti

JD,

SOUDNÍ DVŮR (velký senát),

ve složení K. Lenaerts, předseda, R. Silva de Lapuerta, místopředsedkyně, A. Arabadžev, A.
Prechal (zpravodajka), M. Vilaras, M. Safjan, P. G. Xuereb, L. S. Rossi a I. Jarukaitis, předsedové
senátu, J. Malenovský, L. Bay Larsen, T. von Danwitz, C. Toader, N. Piçarra a A. Kumin, soudci,

generální advokát: G. Pitruzzella,

vedoucí soudní kanceláře: D. Dittert, vedoucí oddělení,

s přihlédnutím k písemné části řízení a po jednání konaném dne 26. února 2020,

s ohledem na vyjádření předložená:

- za Jobcenter Krefeld – Widerspruchsstelle S. Schwickertem, jako zmocněncem,
- za JD J. Krusem, Rechtsanwalt,
- za německou vládu J. Möllerem a S. Eisenberg, jako zmocněnci,
- za polskou vládu B. Majczynou, jakož i A. Siwek-Łusarek a E. Borawskou-Kędzierskou,
jako zmocněnci,
- za Evropskou komisi E. Montaguti, jakož i B.-R. Killmannem, J. Tomkinem a M.
Kellerbauerem, jako zmocněnci,

po vyslechnutí stanoviska generálního advokáta na jednání konaném dne 14. května 2020,
vydává tento

Rozsudek

1 Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce se týká výkladu článku 18 SFEU, článků 7 a 10 nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 492/2011 ze dne 5. dubna 2011 o volném pohybu pracovníků uvnitř Unie (Úř. věst. 2011, L 141, s. 1), čl. 24 odst. 2 směrnice Evropského parlamentu a Rady 2004/38/ES ze dne 29. dubna 2004 o právu občanů Unie a jejich rodinných příslušníků svobodně se pohybovat a pobývat na území členských států, o změně nařízení (EHS) č. 1612/68 a o zrušení směrnic 64/221/EHS, 68/360/EHS, 72/194/EHS, 73/148/EHS, 75/34/EHS, 75/35/EHS, 90/364/EHS, 90/365/EHS a 93/96/EHS (Úř. věst. 2004, L 158, s. 77; Zvl. vyd. 05/05, s. 45), a článku 4 nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 883/2004 ze dne 29. dubna 2004 o koordinaci systémů sociálního zabezpečení (Úř. věst. 2004, L 166, s. 1; Zvl. vyd. 05/05, s. 72).

2 Tato žádost byla předložena v rámci sporu mezi Jobcenter Krefeld – Widerspruchsstelle (úřad práce Krefeld – Útvar pro vyřizování stížností, Německo) (dále jen „Jobcenter“) a JD ve věci odmítnutí ze strany tohoto úřadu přiznat JD a jeho dvěma dcerám základní dávky v oblasti sociální ochrany stanovené německými právními předpisy.

Právní rámec

Unijní právo

Směrnice 2004/38

3 Body 3, 4, 10, 16 a 21 odvodňují směrnice 2004/38 uvádějí:

„(3) Občanství Unie by mělo představovat základní postavení státních příslušníků členských států při výkonu jejich práva volného pohybu a pobytu. Je proto nezbytné kodifikovat a revidovat stávající nástroje Společenství, které se zaměřují samostatně na zamýšlené osoby, osoby samostatně výdělečně činné a na studenty a další osoby bez zamýšlení, aby se právo volného pohybu a pobytu všech občanů Unie zjednodušilo a posílilo.

(4) Aby byl zpevněn tento odvážlivý a rozdrobený přístup k právu volného pohybu a pobytu a usnadněn výkon tohoto práva, je třeba jediného právního předpisu, který by změnil nařízení Rady (EHS) č. 1612/68 ze dne 15. října 1968 o volném pohybu pracovníků uvnitř Společenství (Úř. věst. 1968, L 257, s. 2; Zvl. vyd. 05/01, s. 33) a zrušil tyto akty: [...]

[...]

(10) Při výkonu svého práva pobytu by se [...] osoby v počáteční fázi svého pobytu neměly stát nepřímou zátěží pro systém sociální pomoci hostitelského členského státu. Proto by právo pobytu občanů Unie a jejich rodinných příslušníků delší než tři měsíce mělo podléhat určitým podmínkám.

[...]

(16) Osoby požívající práva pobytu by neměly být vyhoštěny, pokud nepředstavují nepřímou zátěž pro systém sociální pomoci hostitelského členského státu. [...] Zamýšlené osoby, osoby samostatně výdělečně činné či uchazeči o zamýšlení, jak byli definováni Soudním

dvorem, by v žádném případě neměli být vyhoštěni, s výhradou případů odvodných veřejným pořádkem nebo veřejnou bezpečností.

[...]

(21) Mělo by však být ponecháno na rozhodnutí hostitelského členského státu, zda občanům Unie jiným než zaměstnaným osobám nebo osobám samostatně výdělečně činným a osobám, které získají tento status, nebo jejich rodinným příslušníkům, poskytná sociální pomoc během prvních třech měsíců pobytu, nebo u uchazečů o zaměstnání během delšího období, nebo zda tímto osobám před nabytím práva trvalého pobytu poskytná podporu při studiu, včetně odborné přípravy.“

4 Článek 7 uvedené směrnice, nadepsaný „Právo pobytu po dobu delší než tři měsíce“, v odstavcích 1 a 3 stanoví:

„1. Všichni občané Unie mají právo pobytu na území jiného členského státu po dobu delší než tři měsíce, pokud:

a) jsou v hostitelském členském státě zaměstnanými osobami nebo osobami samostatně výdělečně činnými; nebo

[...]

3. Pro účely odst. 1 písm. a) si občan Unie, který již není zaměstnanou osobou ani samostatně výdělečně činnou osobou, ponechává postavení zaměstnané osoby nebo osoby samostatně výdělečně činné v těchto případech:

[...]

c) je řádně zapsán jako nedobrovolný nezaměstnaný po skončení pracovní smlouvy na dobu určitou kratší jednoho roku nebo poté, co se během prvních dvanácti měsíců stal nedobrovolně nezaměstnaným, a zaregistrován u příslušného úřadu práce jako uchazeč o zaměstnání. V tom případě si postavení pracovníka ponechává na dobu alespoň šesti měsíců;

[...]“

5 Článek 14 uvedené směrnice, nadepsaný „Zachování práva pobytu“, v odstavcích 2 a 4 stanoví:

„2. Občanům Unie a jejich rodinným příslušníkům náleží právo pobytu stanovené v člácích 7, 12 a 13, dokud splňují podmínky uvedených ustanovení.

[...]

4. Odchylně od odstavců 1 a 2 a aniž je dotčena kapitola VI, nesmí být v žádném případě vyhoštěni občané Unie ani jejich rodinní příslušníci, pokud

[...]

b) občané Unie vstoupili na území hostitelského členského státu za účelem hledání zaměstnání. V tom případě nesmí být občané Unie ani jejich rodinní příslušníci vyhoštěni, pokud mohou prokázat, že pokračují v hledání zaměstnání a mají skutečnou naději, že budou zaměstnáni.“

6 ?lánek 24 sm?rnice 2004/38, nadepsaný „Rovné zacházení“, zní:

„1. S výhradou zvláštních ustanovení výslovn? uvedených ve Smlouv? a v sekundárních právních p?edpisech požívají všichni ob?ané Unie, kte?í pobývají na základ? této sm?rnice na území hostitelského ?lenského státu, v oblasti p?sobnosti Smlouvy stejného zacházení jako státní p?íslušníci tohoto ?lenského státu. [...]

2. Odchyln? od odstavce 1 není hostitelský ?lenský stát povinen p?iznat nárok na sociální pomoc v prvních t?ech m?sících pobytu nebo p?ípadn? b?hem delšího období stanoveného v ?l. 14 odst. 4 písm. b), [...] osobám jiným než zam?stnaným osobám, osobám samostatn? výd?le?n? ?inným, osobám ponechávajícím si takové postavení a jejich rodinným p?íslušník?m.“

Na?ízení ?. 883/2004

7 ?lánek 2 na?ízení ?. 883/2004, nadepsaný „Osobní oblast p?sobnosti“, v odstavci 1 uvádí:

„Toto na?ízení se vztahuje na státní p?íslušníky ?lenského státu, osoby bez státní p?íslušnosti a uprchlíky bydlící v n?kterém ?lenském stát?, kte?í podléhají nebo podléhali právním p?edpis?m jednoho nebo více ?lenských stát?, jakož i na jejich rodinné p?íslušníky a poz?stalé.“

8 ?lánek 3 tohoto na?ízení, nadepsaný „V?cná oblast p?sobnosti“, stanoví:

„1. Toto na?ízení se vztahuje na veškeré právní p?edpisy týkající se t?chto oblastí sociálního zabezpe?ení:

[...]

h) dávky v nezam?stnanosti;

[...]

j) rodinné dávky.

[...]

3. Toto na?ízení se také vztahuje na zvláštní nep?ísp?vkové pen?žité dávky, na které se vztahuje ?lánek 70.“

9 ?lánek 4 uvedeného na?ízení, nadepsaný „Rovnost zacházení“, uvádí:

„Nestanoví-li toto na?ízení jinak, požívají osoby, na které se toto na?ízení vztahuje, stejné dávky a mají podle právních p?edpis? kteréhokoliv ?lenského státu stejné povinnosti jako jeho státní p?íslušníci.“

10 Hlava III na?ízení ?. 883/2004 obsahuje kapitolu 9 týkající se „[z]vláštní[ch] nep?ísp?vkov[ých] pen?žit[ých] dáv[ek]“. ?lánek 70 této kapitoly téhož na?ízení, nadepsaný „Obecné ustanovení“, stanoví:

„1. Tento ?lánek se použije na zvláštní nep?ísp?vkové pen?žité dávky, jež se poskytují podle právních p?edpis?, které v d?sledku oblasti jejich osobní p?sobnosti, cíle nebo podmínek pro vznik nároku mají znaky právních p?edpis? týkajících se jak sociálního zabezpe?ení uvedených v ?l. 3 odst. 1, tak sociální pomoci.

2. Pro účely této kapitoly se ‚zvláštními nep?ísp?vkovými pen?žitými dávkami‘ rozumí dávky,

které:

a) jsou určeny k poskytování bu?

i) doplňkového, náhradního nebo pomocného krytí proti sociálním událostem zahrnutým do odvětví sociálního zabezpečení uvedeným v §l. 3 odst. 1, a které s ohledem na ekonomickou a sociální situaci v dotčeném členském státě zaručují dotčeným osobám minimální existenci nutný příjem,

ii) výhradní zvláštní ochrany pro zdravotně postižené, úzce spojené s jejich sociálním prostředím v dotčeném členském státě,

a

b) jejichž financování je odvozeno výlučně od povinného daňového systému určeného ke krytí všeobecných veřejných výdajů, přičemž podmínky pro poskytování a výpočet dávek nezávisí v případě poživatelů na žádném příspěvku. Avšak dávky poskytované jako doplněk k příspěvkové dávce se nepovažují za příspěvkové dávky pouze z tohoto důvodu;

a

c) jsou uvedeny v příloze X.

3. Článek 7 a ostatní kapitoly této hlavy se na dávky uvedené v odstavci 2 tohoto článku nepoužijí.

4. Dávky uvedené v odstavci 2 se poskytují výlučně v členském státě, v němž dotčené osoby bydlí, v souladu s jeho právními předpisy. Tyto dávky poskytuje instituce místa bydliště na své náklady.“

11 Příloha X nařízení č. 883/2004, která vyjmenovává „zvláštní nepříspěvkové peněžité dávky“ ve smyslu §l. 70 odst. 2 písm. c) tohoto nařízení, stanoví, že pokud jde o Spolkovou republiku Německo, mezi tyto dávky patří dávky na „zajištění živobytí podle základního ustanovení pro uchazeče o zaměstnání, pokud nejsou s ohledem na tyto dávky splněny požadavky opravující k dočasnému příspěvku po obdržení dávek v nezaměstnanosti (§l. 24 odst. 1 knihy II zákona o sociálním zabezpečení).“

Nařízení č. 492/2011

12 Bod 1 odvodňující nařízení č. 492/2011 zní takto:

„Nařízení [č. 1612/68] bylo několikrát podstatně změněno. Z důvodu srozumitelnosti a přehlednosti by mělo být uvedené nařízení kodifikováno.“

13 Článek 7 odst. 1 a 2 nařízení č. 492/2011 zní:

„1. S pracovníkem, který je státním příslušníkem členského státu, nesmí být na území jiného členského státu zacházeno z důvodu jeho státní příslušnosti jinak než s tuzemskými pracovníky, jde-li o podmínky zaměstnávání a pracovní podmínky, zejména z oblasti odměňování, skončení pracovního poměru a návratu k povolání nebo opětovného zaměstnání, pokud se stal nezaměstnaným.

2. Požívá stejné sociální a daňové výhody jako tuzemští pracovníci.“

14 ?lánek 10 tohoto na?ízení stanoví:

„D?ti státního p?íslušníka ?lenského státu, který je nebo byl zam?stnán na území jiného ?lenského státu, mají p?ístup k obecnému, u?ovskému a odbornému vzd?lání za stejných podmínek jako státní p?íslušníci tohoto státu, pokud tyto d?ti mají bydlišt? na jeho území.

?lenské státy podporují podn?ty umož?ující t?mto d?tem získávat uvedené vzd?lání za co nejlepších podmínek.“

N?mecké právo

15 Ustanovení § 7 Sozialgesetzbuch Zweites Buch (kniha II zákona o sociálním zabezpe?ení), ve zn?ní ze dne 22. prosince 2016 (BGBl. I, s. 3155) (dále jen „SGB II“), stanoví:

„1) 1Dávky podle této knihy náleží osobám, které:

1. dosáhly v?ku 15 let, avšak dosud nedosáhly v?kové hranice stanovené v § 7a,
2. jsou práceschopné,
3. nacházejí se ve stavu hmotné nouze a
4. mají obvyklý pobyt ve Spolkové republice N?mecko (práceschopní p?íjemci).

2Vy?ati jsou:

1. [...]
2. cizí státní p?íslušníci,
 - a) kte?í nemají právo pobytu,
 - b) jejichž právo pobytu vyplývá výlu?n? z cíle hledat práci, nebo
 - c) kte?í odvozují své právo pobytu – samostatn? nebo soub?žn? s právem pobytu na základ? bodu b) – z ?lánku 10 na?ízení ?. 492/2011,

a jejich rodinní p?íslušníci,

3. [...]
- 2) Dávky pobírají rovn?ž osoby, které žijí ve společné domácnosti s práceschopnými p?íjemci. [...]

3) Společnou domácnost tvoří

1. Práceschopní p?íjemci,

[...]

4. Nesezdané d?ti pat?ící do domácnosti osob uvedených v bodech 1 až 3, pokud ješt? nedosáhly v?ku 25 let, za p?edpokladu, že si nemohou obstarat z vlastních p?íjm? nebo majetku prostředky, které by jim umožnily zajistit jejich živobytí.“

16 Ustanovení § 2 Gesetz über die allgemeine Freizügigkeit von Unionsbürgern (zákon o

volném pohybu občanů Unie), ve znění ze dne 2. prosince 2014 (BGBl. I, s. 1922) (dále jen „FreizügG“), uvádí:

„1) Občané Unie požívající práva volného pohybu a jejich rodinní příslušníci mají právo vstoupit a pobývat na spolkovém území v souladu s ustanoveními tohoto zákona.

2) Práva volného pohybu podle unijního práva požívají:

1. občané Unie, kteří mají zájem pobývat na území jako pracovníci nebo absolvovat odborné vzdělávání,

1a. občané Unie hledající zaměstnání, po dobu až šesti měsíců, a nad její rámec pouze tehdy, jestliže mohou prokázat, že pokračují v hledání zaměstnání a mají skutečnou naději, že budou zaměstnání,

[...]

6. rodinní příslušníci za podmínek uvedených v § 3 a § 4,

3) [...] 2V případě nedobrovolné nezaměstnanosti potvrzené příslušným úřadem práce po výkonu zaměstnání v délce kratší než jeden rok zůstává právo stanovené v odstavci 1 zachováno po dobu šesti měsíců.“

17 Ustanovení § 3 FreizügG stanoví:

„1) 1Rodinným příslušníkem občanů Unie uvedených v § 2 odst. 2 bodech 1 až 5 náleží právo podle § 2 odst. 1, pokud uvedeného občana Unie doprovázejí nebo následují. [...]

2) Rodinnými příslušníky se rozumí

1. manžel, partner, příbuzní v přímé sestupné linii osob uvedených v § 2 odst. 2 bodech 1 až 5 a 7 nebo jejich manžel či partner, kteří ještě nedosáhli věku 21 let,

[...]

4) Dítě občana Unie, který požívá práva volného pohybu, a rodič, který skutečně nese rodičovskou zodpovědnost k dítětem, si ponechávají právo pobytu do doby, než tyto děti ukončí vzdělávání, a to i po smrti nebo odjezdu občana Unie, od něhož odvozují své právo pobytu, pokud tyto děti pobývají na spolkovém území a navštěvují instituci vzdělávání nebo odborné přípravy.“

Spor v povodním řízení a předběžné otázky

18 JD, polský státní příslušník, uzavřel manželství s polskou státní příslušnicí, se kterou měl dvě dcery, narozené v letech 2005 a 2010. Od roku 2012 nebo 2013 je JD od své manželky odloučen. Na konci roku 2012 a na začátku roku 2013 se všichni rodinní příslušníci usadili v Německu. Obě dcery bydlí hlavně s otcem, u něhož mají od roku 2015 bydliště. Manželka JD se v roce 2016 přestěhovala do Polska.

19 Dcery plní od 1. srpna 2016 povinnou školní docházku v Německu.

20 Od března roku 2015 vykonával JD v Německu zaměstnání. Od 6. března do 1. září 2015 tak zastával pracovní místo zamestnanického pomocníka a poté od 18. ledna do 31. října 2016 pracovní místo dělníka ve výrobě na plný úvazek. Od 4. října do 7. prosince 2016 byl JD v pracovní neschopnosti a z tohoto titulu mu jeho zaměstnavatel nadále vyplácel mzdu až do 31. října 2016, kdy pracovní poměr skončil, a poté mu byly ze systému sociálního zabezpečení

vypláceny dávky nemocenského pojištění až do 7. prosince 2016.

21 Následně pobíral podporu v nezaměstnanosti za období od 23. února do 13. dubna 2017 a od 12. června do 23. října 2017.

22 Od 2. ledna 2018 je JD opět zaměstnán na plný úvazek.

23 V období od 1. září 2016 do 7. června 2017 pobírali JD a jeho dvě dcery základní dávky sociální pomoci podle SGB II, a sice „podporu v nezaměstnanosti“ (*Arbeitslosengeld II*) pro JD a „sociální dávky“ (*Sozialgeld*) pro obě dcery (dále jen společně „dávky na zajištění živobytí dotčené ve věci v původním řízení“).

24 V červnu 2017 požádal JD pro sebe a své dcery o zachování vyplácení dávek na zajištění živobytí dotčených ve věci v původním řízení. Rozhodnutím ze dne 13. června 2017, potvrzeným dne 27. července 2017 na základě stížnosti podané JD, Jobcenter tuto žádost zamítl na základě § 7 odst. 1 druhé věty bodu 2 SGB II z důvodu, že si JD neponechal postavení zaměstnance a pobýval v Německu pouze za účelem hledání zaměstnání.

25 JD a jeho dvě dcery následně podali k Sozialgericht Düsseldorf (soud pro spory v oblasti sociálního zabezpečení v Düsseldorfu, Německo) žalobu, kterou se domáhali zrušení uvedeného rozhodnutí a toho, aby byla Jobcenter uložena povinnost přiznat jim dávky na zajištění živobytí dotčené ve věci v původním řízení za období od 8. června do 31. prosince 2017 (dále jen „sporné období“).

26 Rozsudkem ze dne 8. května 2018 vyhověl uvedený soud této žalobě a uložil Jobcenter povinnost vyplatit požadované dávky. Rozhodl, že aťkoli je nepochybné, že se JD již nemohl dovolávat zachování postavení zaměstnance během sporného období, aby mohl opít právo pobytu o § 2 FreizügG, takové právo pobytu mu rovněž vyplývalo z práva pobytu přiznaného jeho dcerám na základě článku 10 nařízení č. 492/2011. Tyto dcery, které mají bydliště a plní povinnou školní docházku v Německu, totiž mohou jakožto nezletilé děti bývalého migrujícího pracovníka, který byl zaměstnán v tomto členském státě, uplatňovat právo pobytu na základě tohoto článku 10, jež by následně založilo právo pobytu jejich otce jakožto rodiče, který o ně skutečně pečuje. Podle uvedeného soudu je právo pobytu vyplývající z uvedeného článku 10 za účelem obecného a odborného vzdělávání dětí bývalého migrujícího pracovníka autonomní a nezávislé ve vztahu k právům pobytu stanoveným ve směrnici 2004/38. Pravidlo zakotvené v čl. 24 odst. 2 této směrnice, které se odchyluje od zásady rovného zacházení v oblasti sociální pomoci, se tedy podle něj nepoužije, pokud je právo pobytu dotyčného občana Unie založeno na článku 10 nařízení č. 492/2011. Vyloučení nároku cizích státních příslušníků, jakož i jejich rodinných příslušníků, jejichž právo pobytu je založeno na článku 10 nařízení č. 492/2011, na sociální pomoc, jež je stanoveno v § 7 odst. 1 druhé větě bodu 2 písm. c) SGB II, tedy není podle uvedeného soudu v souladu s unijním právem.

27 Dne 4. července 2018 podal Jobcenter proti tomuto rozsudku odvolání k předsádkajícímu soudu.

28 Tento soud zaprvé uvádí, že vnitrostátní judikatura není jednotná, pokud jde o otázku, zda se výjimka v oblasti sociální pomoci stanovená v čl. 24 odst. 2 směrnice 2004/38 může přímou nebo *per analogiam* použít i na občany Unie, kteří mají právo pobytu na základě článku 10 nařízení č. 492/2011 a požádali o přiznání takových dávek na zajištění živobytí, o jaké jde ve věci v původním řízení, které jsou sociální pomocí ve smyslu první zmíněného ustanovení.

29 Kromě toho německý zákonodárce tím, že přijal § 7 odst. 1 druhou větu bodu 2 písm. c) SGB II, měl za to, že je třeba použít čl. 24 odst. 2 směrnice 2004/38 na situace, kdy občané Unie mají

vedle práva pobytu za účelem hledání zaměstnání rovněž právo pobytu na základě článku 10 nařízení č. 492/2011, aby se zabránilo tomu, že pravidla směrnice 2004/38 budou zbavena své podstaty a uvedení občanů se stanou nepřiměřenou zátěží pro systém sociální pomoci hostitelského členského státu.

30 Předkládající soud má však za to, že právo pobytu přiznané na základě článku 10 nařízení č. 492/2011 nepodléhá ustanovením směrnice 2004/38. V tomto smru se opírá o rozsudky ze dne 23. února 2010, Ibrahim a Secretary of State for the Home Department (C-310/08, EU:C:2010:80), a ze dne 23. února 2010, Teixeira (C-480/08, EU:C:2010:83), kterými Soudní dvůr uznal autonomii práva pobytu na základě článku 12 nařízení č. 1612/68, což je ustanovení se stejným zněním jako článek 10 nařízení č. 492/2011. Kromě toho unijní normotvůrce nevyužil příležitosti přijetí posledně zmíněného nařízení, které zrušilo a nahradilo nařízení č. 1612/68, k tomu, aby omezil zásadu rovného zacházení vyplývající z nařízení č. 1612/68, jak byla vykládána Soudním dvorem.

31 Předkládající soud zadruhé uvádí, že otázka použitelnosti čl. 24 odst. 2 směrnice 2004/38 vyvstává rovněž ve vztahu k článku 4 nařízení č. 883/2004. Toto nařízení se použije v projednávané věci, neboť JD byl v Německu pojištěn v rámci systému rodinných dávek ve smyslu čl. 3 odst. 1 písm. j) tohoto nařízení a systému sociálního pojištění pro případ nezaměstnanosti ve smyslu čl. 3 odst. 1 písm. h) téhož nařízení. Dávky na zajištění živobytí stanovené v SGB II jsou podle uvedeného soudu zvláštními nepřispěvkovými penžitými dávkami ve smyslu čl. 3 odst. 3 a čl. 70 odst. 2 nařízení č. 883/2004, na které se vztahuje zásada rovného zacházení zakotvená v článku 4 tohoto nařízení.

32 Za těchto podmínek se Landessozialgericht Nordrhein-Westfalen (zemský soud pro spory v oblasti sociálního zabezpečení v Severním Porýní – Vestfálsku, Německo) rozhodl přerušit řízení a předložit Soudnímu dvoru následující předběžné otázky:

„1) Je vyloučení nároku občanů Unie, kteří mají právo pobytu podle článku 10 nařízení č. 492/2011, na sociální pomoc ve smyslu čl. 24 odst. 2 směrnice [2004/38] slučitelné se zásadou rovného zacházení zakotvenou v článku 18 SFEU, vykládaném ve spojení s články 10 a 7 nařízení č. 492/2011?

a) Představuje sociální pomoc ve smyslu čl. 24 odst. 2 směrnice 2004/38 sociální výhodu ve smyslu čl. 7 odst. 2 nařízení č. 492/2011?

b) Platí odchylné pravidlo stanovené v čl. 24 odst. 2 směrnice 2004/38 pro zásadu rovného zacházení zakotvenou v článku 18 SFEU, vykládaném ve spojení s články 10 a 7 nařízení č. 492/2011?

2) Je vyloučení nároku občanů Unie na zvláštní nepřispěvkové penžité dávky ve smyslu čl. 3 odst. 3 a čl. 70 odst. 2 nařízení č. 883/2004 slučitelné se zásadou rovného zacházení zakotvenou v článku 18 SFEU, vykládaném ve spojení s článkem 4 nařízení č. 883/2004, jestliže tito občané mají právo pobytu podle článku 10 nařízení č. 492/2011 a jsou pojištěni v systému sociálního zabezpečení nebo systému rodinných dávek ve smyslu čl. 3 odst. 1 nařízení č. 883/2004?“

K předběžným otázkám

K první otázce

33 Podstatou první otázky předkládajícího soudu je, zda musí být čl. 18 první pododstavec SFEU, jakož i čl. 7 odst. 2 a článek 10 nařízení č. 492/2011 vykládány v tom smyslu, že s ohledem na čl. 24 odst. 2 směrnice 2004/38 nebrání právní úpravě členského státu, podle které je

nárok státního p?íslušíníka jiného ?lenského státu a jeho nezletilých d?tí, jež mají všichni v prvn? zmín?ném ?lenském stát? právo pobytu na základ? ?látku 10 na?ízení ?. 492/2011 z d?vodu pln?ní povinné školní docházky t?mito d?tmi v tomtéž stát?, na dávky na zajišt?ní jejich živobytí za všech okolností a automaticky vylou?en.

K právu pobytu na základ? ?látku 10 na?ízení ?. 492/2011

34 Je t?eba p?ipomenout, že ?lánek 10 na?ízení ?. 492/2011 stanoví, že d?ti státního p?íslušíníka ?lenského státu, který je nebo byl zam?stnán na území jiného ?lenského státu, požívají v hostitelském ?lenském stát?, pokud v n?m mají bydlišt?, stejného zacházení jako státní p?íslušíníci tohoto ?lenského státu, pokud jde o p?ístup ke vzd?lání. P?ed vstupem na?ízení ?. 492/2011 v platnost bylo toto právo zakotveno v ?látku 12 na?ízení ?. 1612/68, jehož zn?ní bylo totožné se zn?ním ?látku 10 na?ízení ?. 492/2011, p?i?emž poslední uvedené na?ízení zrušilo a nahradilo prvn? uvedené na?ízení, aby z d?vodu srozumitelnosti a p?ehlednosti provedlo jeho kodifikaci, jak vyplývá z bodu 1 od?vodn?ní na?ízení ?. 492/2011. Judikatura Soudního dvora týkající se ?látku 12 na?ízení ?. 1612/68 je tedy rovn?ž relevantní pro výklad ?látku 10 na?ízení ?. 492/2011.

35 Z této judikatury vyplývá, že dít? migrujícího pracovníka nebo bývalého migrujícího pracovníka má vlastní právo pobytu v hostitelském ?lenském stát? na základ? práva na rovné zacházení, pokud jde o p?ístup ke vzd?lání, pokud si p?eje získat obecné vzd?lání v tomto ?lenském stát?. Krom? toho z uznání vlastního práva pobytu tomuto dít?ti vyplývá, že je p?iznáno odpovídající právo pobytu rodi?i, který o toto dít? skute?n? pe?uje (v tomto smyslu viz rozsudky ze dne 17. září 2002, Baumbast a R, C?413/99, EU:C:2002:493, body 63 a 75, a ze dne 23. února 2010, Teixeira, C?480/08, EU:C:2010:83, bod 36).

36 Cíl sledovaný jak na?ízením ?. 1612/68, tak na?ízením ?. 492/2011, a sice zajišt?ní volného pohybu pracovník?, totiž vyžaduje stanovení optimálních podmínek pro za?len?ní rodiny pracovníka v hostitelském ?lenském stát? a up?ení možnosti, aby rodi?e zajiš?ující pé?i o d?ti setrvali v hostitelském ?lenském stát? po dobu školní docházky t?chto d?tí, by je mohlo zbavit práva, které jim p?iznal unijní normotv?rce (rozsudek ze dne 23. února 2010, Ibrahim a Secretary of State for the Home Department, C?310/08, EU:C:2010:80, bod 55 a citovaná judikatura).

37 ?lánek 10 na?ízení ?. 492/2011 tak p?iznává dít?ti v souvislosti s jeho právem na p?ístup ke vzd?lání autonomní právo pobytu, které nezávisí na okolnosti, zda si rodi? nebo rodi?e pe?ující o dít? ponechávají postavení migrujícího pracovníka v hostitelském ?lenském stát?. Obdobn? skute?nost, že doty?ný rodi? ztratí toto postavení, nemá vliv na jeho právo pobytu na základ? ?látku 10 na?ízení ?. 492/2011 odpovídající právo pobytu dít?te, o které skute?n? pe?uje (v tomto smyslu viz rozsudky ze dne 17. září 2002, Baumbast a R, C?413/99, EU:C:2002:493, body 63, 70 a 75, a ze dne 23. února 2010, Teixeira, C?480/08, EU:C:2010:83, body 37, 46 a 50).

38 V tomto ohledu je t?eba dodat, že ?lánek 10 na?ízení ?. 492/2011 musí být použit samostatn? ve vztahu k takovým ustanovením unijního práva, jako jsou ustanovení sm?rnice 2004/38, která upravují podmínky výkonu práva pobytu v jiném ?lenském stát? (v tomto smyslu viz rozsudky ze dne 23. února 2010, Ibrahim a Secretary of State for the Home Department, C?310/08, EU:C:2010:80, bod 42, a ze dne 23. února 2010, Teixeira, C?480/08, EU:C:2010:83, body 53 a 54).

39 Z toho vyplývá, že d?ti státního p?íslušíníka ?lenského státu, který pracuje nebo pracoval v hostitelském ?lenském stát?, stejn? jako rodi?, který o n? skute?n? pe?uje, se mohou v posledn? uvedeném stát? dovolávat autonomního práva pobytu na pouhém základ? ?látku 10 na?ízení ?. 492/2011, aniž by museli spl?ovat podmínky stanovené sm?rnicí 2004/38, k nimž pat?í podmínka, že doty?né osoby mají v tomto stát? dostate?né prost?edky a komplexní zdravotní pojišt?ní (v

tomto smyslu viz rozsudek ze dne 23. února 2010, Ibrahim a Secretary of State for the Home Department, C-310/08, EU:C:2010:80, bod 59).

K právu na rovné zacházení podle čl. 7 nařízení ?. 492/2011

40 Zdá se, že předkládající soud má stejný jako Evropská komise za to, že osoby, které vyvozují právo pobytu z čl. 10 nařízení ?. 492/2011, jsou oprávněny dovolávat se zásady rovného zacházení stanovené v čl. 7 tohoto nařízení, zejména v jeho odstavci 2, pokud jde o poskytování sociálních výhod, kterých požívají tuzemští pracovníci. Německá vláda se naopak domnívá, že tomu tak není.

41 Pokud jde zprv o včnou pšobnost posledn? zmíněného ustanovení, pojem „sociální výhoda“ ve smyslu tohoto ustanovení zahrnuje všechny výhody, které a? jsou spojeny, ?i nikoli s pracovní smlouvou, jsou obecn? p?iznávány tuzemským pracovník?m, zejména z d?vodu jejich objektivního postavení pracovník? nebo pouze z d?vodu jejich obvyklého bydlišt? v tuzemsku, a jejich rozšíření na pracovníky, kte?í jsou státními p?íslušníky jiných členských stát?, se proto jeví jako zp?sob usnadn?ní jejich pohybu uvnit? Unie, a tudíž jejich integrace v hostitelském členském stát? (rozsudek ze dne 18. prosince 2019, Generální riadite? Sociálnej pois?ovne Bratislava a další, C-447/18, EU:C:2019:1098, bod 47).

42 Vzhledem k tomu, že v projednávané věci mají dávky na zajišt?ní živobytí dot?ené ve věci v p?vodním řízení – jak uvedl předkládající soud – zaru?it jejich p?ijemc?m živobytí, je t?eba mít za to, že p?ispívají k jejich integraci do spole?nosti hostitelského členského státu. Uvedené dávky tudíž jsou sociálními výhodami ve smyslu čl. 7 odst. 2 nařízení ?. 492/2011 (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 27. března 1985, Hoeckx, 249/83, EU:C:1985:139, bod 22).

43 Pokud jde zadruhé o osobní pšobnost čl. 7 odst. 2 nařízení ?. 492/2011, ze zn?ní tohoto ustanovení, zejména z použití výrazu „[on]“, vyplývá, že tato oblast pšobnosti odpovídá oblasti pšobnosti čl. 7 odst. 1 tohoto nařízení, jež podle zn?ní posledn? zmíněného ustanovení zahrnuje pracovníky, kte?í se stejn? jako JD „stan[ou] nezam?stnaným[i]“ v hostitelském členském stát?. Článek 7 odst. 2 nařízení ?. 492/2011 tudíž poskytuje ochranu, která jde nad rámec samotné doby zam?stnání pracovník?, jak uvedl generální advokát v bod? 63 stanoviska.

44 Krom? toho čl. 7 odst. 2 nařízení ?. 492/2011 je ve specifické oblasti poskytování sociálních výhod zvláštním vyjádřením pravidla rovného zacházení zakotveného v čl. 45 odst. 2 SFEU a musí být vykládán stejn? jako posledn? uvedené ustanovení (rozsudek ze dne 18. prosince 2019, Generální riadite? Sociálnej pois?ovne Bratislava a další, C-447/18, EU:C:2019:1098, bod 39).

45 Do pšobnosti čl. 7 odst. 2 nařízení ?. 492/2011 tedy spadají pracovníci ve smyslu čl. 45 SFEU, p?i?emž se rozumí, že zatímco státní p?íslušníci členských stát?, kte?í se st?hují za úelem hledání zam?stnání, požívají zásady rovného zacházení pouze pro p?ístup na trh práce, ti, kte?í již na tento trh práce vstoupili, se mohou na základ? uvedeného čl. 7 odst. 2 domáhat stejných sociálních a da?ových výhod jako tuzemští pracovníci (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 23. března 2004, Collins, C-138/02, EU:C:2004:172, bod 31).

46 I když je nesporné, že během sporného období byl JD nezam?stnaný v Německu, je však rovnž nesporné, že předtím vykonával v tomto členském stát? zam?stnání.

47 Pouhá skute?nost, že se JD stal během tohoto období hospodá?sky ne?inným, tedy nem?že vést k vyloučení použití zásady rovného zacházení stanovené v čl. 7 odst. 2 nařízení ?. 492/2011.

48 Navíc jak vyplývá z judikatury p?ipomenuté zejména v bod? 37 tohoto rozsudku, práva

přiznaná unijním pracovníkům a jejich rodinným příslušníkům podle nařízení ?. 492/2011 mohou za určitých okolností trvat i po skončení pracovního poměru (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 17. září 2002, Baumbast a R, C-413/99, EU:C:2002:493, bod 70).

49 Jak v podstatě rovněž uvedl generální advokát v bodech 54 a 55 stanoviska, právo pobytu dítěte takového pracovníka na základě článku 10 nařízení ?. 492/2011, a tudíž i právo rodiče zajišťujícího péči o tyto děti, se po jejich nabytí stanou autonomními ve vztahu k povodnímu právu pobytu založenému na postavení dotyčného rodiče jako pracovníka a budou moci trvat i po ztrátě tohoto postavení, aby tímto dítětem poskytovaly zvýšenou právní ochranu, a tím se zabránilo tomu, aby právo těchto dětí na rovné zacházení, pokud jde o přístup ke vzdělání, bylo zbaveno užitečného účinku.

50 Totéž musí platit i v situaci, kdy dítě a rodič, který o něj skutečně pečuje, mají právo pobytu na základě článku 10 nařízení ?. 492/2011, pokud jde o právo na rovné zacházení v oblasti poskytování sociálních výhod zakotvené v čl. 7 odst. 2 uvedeného nařízení. V takové situaci totiž poslední zmíněné právo vyplývá, podobně jako uvedená „odvozená“ práva pobytu, povodně z postavení dotyčného rodiče jako pracovníka a musí být zachováno po ztrátě tohoto postavení, a to ze stejných důvodů, jako jsou důvody pro zachování těchto práv pobytu.

51 Takovýto výklad čl. 7 odst. 2 nařízení ?. 492/2011, ve spojení s jeho článkem 10, přispívá k dosažení cíle sledovaného tímto nařízením, který spočívá v podpoře volného pohybu pracovníků, jelikož umožňuje vytvořit optimální podmínky pro integraci rodinných příslušníků občanů Unie, kteří využili této svobody a vykonávali výdělečnou činnost v hostitelském členském státě.

52 Tento výklad tak brání tomu, aby taková osoba, jako je JD, která má v úmyslu opustit se svou rodinou členský stát povodu, aby odjela pracovat do jiného členského státu, ve kterém si přeje, aby její dítě plnilo školní docházku, byla vystavena riziku, že v případě ztráty postavení pracovníka bude nucena přerušit školní docházku svých dětí a vrátit se do země svého povodu, jelikož nebude moci pobírat sociální dávky, které by hostitelský členský stát zaručoval vlastním státním příslušníkům a které by rodině dotyčné osoby umožnily mít k dispozici dostatečné prostředky na živobytí v tomto členském státě.

53 Ve stejném duchu měl Soudní dvůr ostatně za to, že v situaci dítěte pracovníka jednoho členského státu, který vykonával zaměstnání v jiném členském státě a vrátil se do země svého povodu, si toto dítě, které mělo právo pobytu v hostitelském členském státě na základě článku 12 nařízení ?. 1612/68, zachovalo právo na podporu poskytovanou na výživu a na odbornou přípravu za účelem sekundárního nebo postsekundárního vzdělávání, což je podpora kvalifikovaná jako „sociální výhoda“ ve smyslu čl. 7 odst. 2 uvedeného nařízení, neboť jinak by byl uvedený článek 12 zbaven veškerého účinku (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 15. března 1989, Echternach a Moritz, 389/87 a 390/87, EU:C:1989:130, body 23 a 34).

54 Pokud má tedy dítě v hostitelském členském státě právo pobytu na základě článku 10 nařízení ?. 492/2011, požívá toto dítě ze stejného důvodu jako jeho rodič, který o něj skutečně pečuje, práva na rovné zacházení stanoveného v čl. 7 odst. 2 tohoto nařízení, i když tento rodič ztratil postavení pracovníka.

55 Z toho vyplývá, že osoby, které mají právo pobytu na základě článku 10 nařízení ?. 492/2011, požívají rovněž práva na rovné zacházení v oblasti poskytování sociálních výhod stanoveného v čl. 7 odst. 2 tohoto nařízení, i když se tyto osoby již nemohou dovolávat postavení pracovníka, ze kterého povodně odvodily právo pobytu.

K použitelnosti ?l. 24 odst. 2 sm?rnice 2004/38 na ob?any Unie, kte?í mají právo pobytu na základ? ?látku 10 na?ízení ?. 492/2011

56 ?lánek 24 odst. 1 sm?rnice 2004/38 stanoví, že všichni ob?ané Unie, kte?í pobývají na základ? této sm?rnice na území hostitelského ?lenského státu, požívají v oblasti p?sobnosti Smlouvy stejného zacházení jako státní p?íslušníci tohoto ?lenského státu. Odstavec 2 tohoto ?látku stanoví, že odchyln? od odstavce 1 není hostitelský ?lenský stát povinen p?iznat nárok na sociální pomoc v prvních t?ech m?sících pobytu nebo p?ípadn? b?hem delšího období stanoveného v ?l. 14 odst. 4 písm. b) sm?rnice 2004/38 osobám jiným než zam?stnaným osobám, osobám samostatn? výd?le?n? ?inným, osobám ponechávajícím si takové postavení a jejich rodinným p?íslušník?m.

57 V této souvislosti je t?eba p?ipomenout, že takové dávky, jako jsou dávky na zajišt?ní živobytí dot?ené ve v?ci v p?vodním ?ízení, jejichž ú?elem je poskytnout p?íjemc?m minimum prost?edk? nezbytných pro d?stojný život, musí být jako takové považovány za „sociální pomoc“ ve smyslu ?l. 24 odst. 2 sm?rnice 2004/38 (v tomto smyslu viz rozsudky ze dne 15. zá?í 2015, Alimanovi?, C?67/14, EU:C:2015:597, body 44 až 46, a ze dne 25. února 2016, García-Nieto a další, C?299/14, EU:C:2016:114, bod 37).

58 Soudní dv?r m?l v bodech 57 a 58 rozsudku ze dne 15. zá?í 2015, Alimanovi? (C?67/14, EU:C:2015:597) rovn?ž za to, že se hostitelský ?lenský stát m?že opírat o výjimku stanovenou v ?l. 24 odst. 2 sm?rnice 2004/38 k tomu, aby ob?anovi Unie, který má právo pobytu pouze na základ? ?l. 14 odst. 4 písm. b) této sm?rnice, odep?el poskytnutí takové sociální pomoci, jako jsou dávky na zajišt?ní živobytí dot?ené ve v?ci v p?vodním ?ízení.

59 Jak vyplývá z bodu 40 uvedeného rozsudku, Soudní dv?r však v tomto rozsudku vycházel z postulátu p?edkládajícího soudu, že dot?eným osobám p?íslušelo pouze právo pobytu z d?vodu hledání zam?stnání na základ? posledn? zmín?ného ustanovení sm?rnice 2004/38. Soudní dv?r se nevyjád?il k situaci, kdy doty?né osoby mají stejn? jako v projednávané v?ci právo pobytu na základ? ?látku 10 na?ízení ?. 492/2011.

60 Pokud jde o takovouto situaci, je t?eba p?ipomenout, že Soudní dv?r již n?kolikrát rozhodl, že jakožto výjimka ze zásady rovného zacházení stanovené v ?l. 18 prvním pododstavci SFEU – p?í?emž ?l. 24 odst. 1 sm?rnice 2004/38 je jen zvláštním vyjád?ením této zásady – musí být odstavec 2 tohoto ?látku 24 vykládán restriktivn? a v souladu s ustanoveními Smlouvy, v?etn? ustanovení týkajících se ob?anství Unie a volného pohybu pracovník? (rozsudek ze dne 21. února 2013, N., C?46/12, EU:C:2013:97, bod 33).

61 Krom? toho je p?i výkladu ustanovení unijního práva t?eba vzít v úvahu nejen jeho zn?ní, ale i jeho kontext a cíle sledované právní úpravou, jejíž je sou?ástí (rozsudek ze dne 18. ledna 2017, NEW WAVE CZ, C?427/15, EU:C:2017:18, bod 19 a citovaná judikatura).

62 Zaprvé ze samotného zn?ní ?l. 24 odst. 2 sm?rnice 2004/38 vyplývá, že ?lenské státy mohou „[o]dchyln? od odstavce 1“ tohoto ?látku 24 odep?ít za ur?itých podmínek nárok na sociální pomoc ur?itým kategoriím osob. Toto ustanovení je tedy t?eba chápat výslovn? jako výjimku ze zásady rovného zacházení stanovené v ?l. 24 odst. 1 této sm?rnice. Tato výjimka se p?ítom vztahuje pouze na osoby, na které se vztahuje tento odstavec 1, a sice na ob?any Unie, kte?í pobývají na území hostitelského ?lenského státu „na základ? [uvedené] sm?rnice“.

63 Zadruhé z normativního kontextu tohoto ustanovení vyplývá, že sm?rnice 2004/38 byla zajisté p?ijata s cílem kodifikovat a revidovat – jak uvedl unijní normotv?rce v bodech 3 a 4 od?vodn?ní této sm?rnice – „stávající nástroje [unijního práva]“, které se zam?ují samostatn? na

zaměstnané osoby a osoby samostatně výdělečně činné, na studenty a další osoby bez zaměstnání, aby se právo volného pohybu a pobytu všech občanů Unie zjednodušilo a posílilo tím, že bude překonán dřívější odvětvový a rozdrobený přístup.

64 Tato kodifikace však nebyla vyčerpávající. Při přijetí směrnice 2004/38 nebyl totiž článek 12 nařízení č. 1612/68, převzatý v totožném znění do článku 10 nařízení č. 492/2011, zrušen ani změněn. Tato směrnice byla naopak koncipována tak, aby byla v souladu s uvedeným článkem 12 nařízení č. 1612/68 a s judikaturou, která jej vyložila. Tato směrnice tudíž nemůže jako taková zpochybnit autonomii práv založených na článku 10 nařízení č. 492/2011 ani změnit jejich dosah (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 23. února 2010, Teixeira, C-480/08, EU:C:2010:83, body 54 a 56 až 58).

65 Zohlednění kontextu, do kterého zapadá článek 24 směrnice 2004/38, tedy potvrzuje výklad, podle kterého se výjimka ze zásady rovného zacházení stanovená v odstavci 2 uvedeného článku uplatní pouze v situacích, na které se vztahuje jeho odstavec 1, a sice v situacích, kdy je právo pobytu založeno na této směrnici, a nikoli v situacích, kdy toto právo má samostatný základ v článku 10 nařízení č. 492/2011.

66 Konečně zatím není takovýto výklad vyvrácen cílem čl. 24 odst. 2 směrnice 2004/38, který spočívá v zachování finanční rovnováhy systému sociální pomoci členských států tím, že se zabrání tomu, aby se osoby při výkonu svého práva pobytu staly nepřiměřenou zátěží pro systém sociální pomoci hostitelského členského státu, jak vyplývá z bodu 10 odvodnění této směrnice.

67 V tomto ohledu je totiž třeba podotknout, že se situace takového občana Unie, jako je JD, který předtím, než se stal v hostitelském členském státě nezaměstnaným, v tomto státě pracoval a jeho dříve v něm plnily povinnou školní docházku, a poskytovalo mu tedy právo pobytu na základě článku 10 nařízení č. 492/2011, zřejmě liší s ohledem na tento cíl od situace občana Unie, jejichž nárok na sociální pomoc je v čl. 24 odst. 2 této směrnice výslovně vyloučen, a sice jednak těch, kteří jsou stejní jako ve věci, která vedla k vydání rozsudku ze dne 25. února 2016, García-Nieto a další (C-299/14, EU:C:2016:114), mají na základě čl. 6 odst. 1 uvedené směrnice právo pobytu v hostitelském členském státě po dobu omezenou na tři měsíce, a jednak těch, kteří mají v hostitelském členském státě právo pobytu pouze na základě čl. 14 odst. 4 písm. b) směrnice 2004/38 z důvodu hledání zaměstnání.

68 Situace, která charakterizuje projednávanou věc, se rovněž liší od situace ve věci, v níž byl vydán rozsudek ze dne 11. listopadu 2014, Dano (C-333/13, EU:C:2014:2358). Posledně zmíněná věc se totiž týkala hospodářsky nečinných státních příslušníků členského státu, kteří využili práva volného pohybu pouze za účelem získání nároku na sociální pomoc od jiného členského státu a neměli v hostitelském členském státě žádné právo pobytu na základě směrnice 2004/38 nebo jiného ustanovení unijního práva. Za těchto podmínek Soudní dvůr rozhodl, že by přiznání nároku na sociální dávky takovým osobám za stejných podmínek, jako jsou podmínky použitelné na vlastní státní příslušníky, bylo v rozporu s cílem připomenutým v bodě 66 tohoto rozsudku.

69 Kromě toho, i když je pravda, že takové osoby, jako jsou JD a jeho dcery, spadají též do působnosti článku 24 směrnice 2004/38, včetně výjimky stanovené v jeho odstavci 2, z důvodu, že jim přísluší právo pobytu na základě čl. 14 odst. 4 písm. b) této směrnice, nic to nemění na tom, že jelikož se mohou dovolávat i autonomního práva pobytu na základě článku 10 nařízení č. 492/2011, nemůže se na ně uvedená výjimka uplatnit.

70 Soudní dvůr totiž již v případě uchazečů o zaměstnání rozhodl, že se výjimka stanovená v čl. 24 odst. 2 směrnice 2004/38 vztahuje pouze na občany Unie, kteří mají právo pobytu pouze na

základ? ?l. 14 odst. 4 písm. b) této sm?rnice (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 15. září 2015, Alimanovi?, C?67/14, EU:C:2015:597, bod 58). Krom? toho okolnost, že uchaze?i o zam?stnání mají zvláštní práva na základ? uvedené sm?rnice, nem?že s ohledem na autonomii režim? zavedených touto sm?rnicí a na?ízením ?. 492/2011 vést k oslabení práv, která mohou takové osoby z tohoto na?ízení vyvozovat.

71 Jak ostatn? správn? uvedla Komise, bylo by paradoxní vykládat ?l. 24 odst. 2 sm?rnice 2004/38 v tom smyslu, že by bylo namíst? nep?iznat nárok na sociální pomoc osobám, které se mohou dovolávat nejen práva pobytu jakožto rodi?e podle na?ízení ?. 492/2001, ale též práva pobytu jakožto uchaze?i o zam?stnání podle sm?rnice 2004/38. Takovýto výklad by totiž m?l za následek to, že by vylou?il nárok rodi?e a jeho d?tí, kte?í mají právo pobytu na základ? ?látku 10 na?ízení ?. 492/2001, na stejné zacházení jako s vlastními státními p?íslušníky v oblasti sociální pomoci, pokud se tento rodi? rozhodne hledat na území hostitelského ?lenského státu zam?stnání.

K existenci rozdílného zacházení s ohledem na ?l. 7 odst. 2 na?ízení ?. 492/2011

72 ?lánek 7 odst. 2 na?ízení ?. 492/2011, jehož se mohou dovolávat osoby, kterým p?ísluší právo pobytu na základ? ?látku 10 tohoto na?ízení, v podstat? stanoví – jak bylo zd?razn?no v bod? 55 tohoto rozsudku – že pracovník, který je státním p?íslušníkem ?lenského státu, požívá v hostitelském ?lenském stát?, v?etn? p?ípad?, kdy se stal nezam?stnaným, stejné sociální a da?ové výhody jako tuzemští pracovníci.

73 Skute?nost, že podle takového vnitrostátního ustanovení, jako je § 7 odst. 1 druhá v?ta bod 2 písm. c) SGB II, jsou vylou?eny všechny nároky osob, které podobn? jako JD a jeho dcery jsou státními p?íslušníky jiného ?lenského státu, kte?í vyvozují právo pobytu z ?látku 10 na?ízení ?. 492/2011, na dávky na zajišt?ní živobytí, p?edstavuje rozdílné zacházení v oblasti sociálních výhod ve srovnání s vlastními státními p?íslušníky.

74 V tomto ohledu bylo v bod? 44 tohoto rozsudku p?ipomenuto, že ?l. 7 odst. 2 na?ízení ?. 492/2011 je ve specifické oblasti poskytování sociálních výhod zvláštním vyjád?ením zásady rovného zacházení a zákazu diskriminace na základ? státní p?íslušnosti.

75 Zprv? je t?eba dodat, že p?iznání autonomního práva pobytu na území hostitelského ?lenského státu na základ? ?látku 10 na?ízení ?. 492/2011, které je p?iznáno d?tem plnícím povinnou školní docházku a rodi?i, který o n? skute?n? pe?uje, p?edpokládá, že tento rodi? vstoupil na trh práce tohoto ?lenského státu, jak vyplývá z judikatury citované v bod? 37 tohoto rozsudku. Jak bylo zd?razn?no v bod? 67 tohoto rozsudku, okruh potenciálních osob, kterým p?ísluší takovéto právo pobytu, tedy neodpovídá okruhu státních p?íslušník? jiných ?lenských stát?, kte?í p?išli na území hostitelského ?lenského státu s cílem hledat si v n?m první zam?stnání. Toto právo je mimoto omezené, nebo? zaniká nejpozd?ji v dob?, kdy dít? dokon?í studia (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 8. kv?tna 2013, Alarape a Tijani, C?529/11, EU:C:2013:290, bod 24).

76 Zadruhé je t?eba situaci státního p?íslušníka jiného ?lenského státu, který již vstoupil na trh práce hostitelského ?lenského státu a kterému p?ísluší rovn?ž právo pobytu na základ? ?látku 10 na?ízení ?. 492/2011, odlišovat od situace, kdy existují indicie, že se doty?ný bývalý pracovník dopustil zneužití práva, na které se nevztahují pravidla unijního práva, um?lým vytvo?ením podmínek pro získání dot?ených sociálních výhod podle ?l. 7 odst. 2 na?ízení ?. 492/2011 (obdobn? viz rozsudek ze dne 17. ?ervence 2014, Torresi, C?58/13 a C?59/13, EU:C:2014:2088, body 42 a 46). Jak p?itom rovn?ž uvedla Komise, spis, který má Soudní dv?r k dispozici, neobsahuje žádný poznatek umož?ující dosp?t k záv?ru, že v projednávaném p?ípad? došlo k takovémuto zneužití práva nebo jakémukoli podvodu.

77 Vyloučení veškerých nároků hospodářsky nezávislých státních příslušníků jiných členských států, kterým přísluší autonomní právo pobytu na základě článku 10 nařízení č. 492/2011, na dávky na zajištění živobytí dotčené ve věci v původním řízení je tedy v rozporu s čl. 7 odst. 2 nařízení č. 492/2011, vykládaným ve spojení s článkem 10 tohoto nařízení.

78 Pokud jde konečně o čl. 18 první pododstavec SFEU, podle ustálené judikatury se toto ustanovení použije samostatně pouze v situacích upravených unijním právem, pro něž Smlouva o FEU nestanoví zvláštní pravidla o zákazu diskriminace (rozsudek ze dne 11. června 2020, TÜV Rheinland LGA Products a Allianz IARD, C-581/18, EU:C:2020:453, bod 31 a citovaná judikatura). Zásada zákazu diskriminace přitom byla v oblasti volného pohybu pracovníků provedena článkem 45 SFEU (rozsudek ze dne 10. října 2019, Krah, C-703/17, EU:C:2019:850, bod 19 a citovaná judikatura), který nachází ve specifické oblasti poskytování sociálních výhod zvláštní vyjádření v čl. 7 odst. 2 nařízení č. 492/2011, jak bylo připomenuto v bodě 44 tohoto rozsudku. Není tedy namístě vykládat článek 18 SFEU.

79 S ohledem na všechny výše uvedené úvahy je třeba na první otázku odpovědět tak, že čl. 7 odst. 2 a článek 10 nařízení č. 492/2011 musí být vykládány v tom smyslu, že brání právní úpravě členského státu, podle které je nárok státního příslušníka jiného členského státu a jeho nezletilých dětí, kteří mají všichni v první zmíněném členském státě právo pobytu na základě článku 10 uvedeného nařízení z důvodu plnění povinné školní docházky tímto dětmi v tomto státě, na dávky na zajištění jejich živobytí za všech okolností a automaticky vyloučen. Tento výklad není zpochybněn článkem 24 odst. 2 směrnice 2004/38.

K druhé otázce

80 Podstatou druhé otázky předkládajícího soudu je, zda musí být článek 4 nařízení č. 883/2004, ve spojení s čl. 3 odst. 3 a čl. 70 odst. 2 tohoto nařízení, vykládán v tom smyslu, že s ohledem na čl. 24 odst. 2 směrnice 2004/38 nebrání právní úpravě členského státu, podle které je nárok na zvláštní nepříspěvkové peněžité dávky státního příslušníka jiného členského státu a jeho nezletilých dětí, kteří mají všichni v první zmíněném členském státě právo pobytu na základě článku 10 nařízení č. 492/2011 z důvodu plnění povinné školní docházky tímto dětmi v tomto státě a jsou v tomto státě pojištěni v systému sociálního zabezpečení ve smyslu čl. 3 odst. 1 nařízení č. 883/2004, za všech okolností a automaticky vyloučen.

81 Předkládající soud upřesňuje, že je na JD a jeho dcery třeba nahlížet tak, že byli ve sporném období pojištěni v systému sociálního zabezpečení ve smyslu čl. 3 odst. 1 písm. h) a j) nařízení č. 883/2004, jelikož během pobytu v Německu pobírali dávky v nezaměstnanosti a rodinné dávky. Podle čl. 2 odst. 1 tohoto nařízení tudíž spadají do osobní působnosti uvedeného nařízení.

82 Jak navíc uvedl předkládající soud, dávky na zajištění živobytí dotčené ve věci v původním řízení, které jsou dávkami, jež mají příjemcem zajistit prostědky na živobytí, jsou zvláštními nepříspěvkovými peněžitými dávkami ve smyslu čl. 3 odst. 3 a čl. 70 odst. 2 nařízení č. 883/2004, které jsou uvedeny v příloze X tohoto nařízení (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 15. září 2015, Alimanovi, C-67/14, EU:C:2015:597, bod 43).

83 Soudní dvůr již rozhodl, že se článek 4 nařízení č. 883/2004 vztahuje i na takovéto zvláštní nepříspěvkové peněžité dávky (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 11. listopadu 2014, Dano, C-333/13, EU:C:2014:2358, bod 55).

84 Je sice pravda, že podle ustálené judikatury není cílem článku 70 nařízení č. 883/2004 určit hmotněprávní podmínky pro existenci nároku na výše zmíněné dávky a že nic nebrání tomu, aby

poskytnutí takovýchto dávek hospodářsky nezáživným občanům Unie podléhalo požadavku splnění podmínek pro získání práva legálního pobytu v hostitelském členském státě (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 14. června 2016, Komise v. Spojené království, C-308/14, EU:C:2016:436, body 65 a 68 a citovaná judikatura), ale je třeba konstatovat, že JD a jeho dcery mohli během sporného období právo legálního pobytu na základě článku 10 nařízení č. 492/2011.

85 Z toho vyplývá, že JD a jeho dcerám přísluší podle článku 4 nařízení č. 883/2004 nárok na rovné zacházení, pokud jde o dávky na zajištění živobytí dotčené ve věci v původním řízení.

86 Skutečnost, že jsou podle takového vnitrostátního ustanovení, jako je § 7 odst. 1 druhá věta bod 2 písm. c) SGB II, vyloučeny veškeré nároky osob, které jsou stejné jako JD a jeho dcery státními příslušníky jiného členského státu, kteří vyvozují právo pobytu z článku 10 nařízení č. 492/2011, na dávky na zajištění živobytí, přitom představuje rozdílné zacházení v oblasti dávek sociálního zabezpečení ve srovnání s vlastními státními příslušníky.

87 Kromě toho, jak již bylo konstatováno v rámci odpovědi na první otázku, výjimka ze zásady rovného zacházení v oblasti sociální pomoci stanovená v čl. 24 odst. 2 směrnice 2004/38 se nevztahuje na takovou situaci, o jakou jde ve věci v původním řízení, kdy mají státní příslušníci jiných členských států právo pobytu na základě článku 10 nařízení č. 492/2011. V tomto ohledu se situace, která charakterizuje projednávanou věc, liší od situací ve věcech, ve kterých byly vydány rozsudky ze dne 15. září 2015, Alimanović (C-67/14, EU:C:2015:597), a ze dne 25. února 2016, García-Nieto a další (C-299/14, EU:C:2016:114), ve kterých použitelnost této výjimky vedla Soudní dvůr k tomu, že uznal odpovídající výjimku ze zásady rovného zacházení zakotvené v článku 4 nařízení č. 883/2004.

88 V tomto kontextu a ze stejných důvodů, jako jsou důvody uvedené v rámci odpovědi na první otázku, je vyloučení stanovené v § 7 odst. 1 druhé větě bod 2 písm. c) SGB II v rozsahu, v němž vede ke kategorickému a automatickému odepření státním příslušníkům jiných členských států, kterým přísluší právo pobytu na základě článku 10 nařízení č. 492/2011, veškerých nároků na dávky na zajištění živobytí dotčené ve věci v původním řízení, v rozporu s článkem 4 nařízení č. 883/2004.

89 S ohledem na výše uvedené je třeba na druhou otázku odpovědět tak, že článek 4 nařízení č. 883/2004, ve spojení s čl. 3 odst. 3 a čl. 70 odst. 2 tohoto nařízení, musí být vykládán v tom smyslu, že brání právní úpravě členského státu, podle které je nárok na zvláštní nepříspěvkové peněžité dávky státního příslušníka jiného členského státu a jeho nezletilých dětí, kteří mají všichni v první zmíněném členském státě právo pobytu na základě článku 10 nařízení č. 492/2011 z důvodu plnění povinné školní docházky těmito dětmi v tomto státě a jsou v tomto státě pojištěni v systému sociálního zabezpečení ve smyslu čl. 3 odst. 1 nařízení č. 883/2004, za všech okolností a automaticky vyloučen.

K nákladům řízení

90 Vzhledem k tomu, že řízení má, pokud jde o účastníky původního řízení, povahu incidenčního řízení vzhledem ke sporu probíhajícímu před předkládajícím soudem, je k rozhodnutí o nákladech řízení příslušný uvedený soud. Výdaje vzniklé předložením jiných vyjádření Soudnímu dvoru než vyjádření uvedených účastníků řízení se nenahrazují.

Z těchto důvodů Soudní dvůr (velký senát) rozhodl takto:

1) Článek 7 odst. 2 a článek 10 nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 492/2011 ze dne 5. dubna 2011 o volném pohybu pracovníků uvnitř Unie musí být vykládány v tom smyslu, že brání právní úpravě členského státu, podle které je nárok státního příslušníka jiného členského státu a jeho nezletilých dětí, kteří mají všichni v první zmíněném členském státě právo pobytu na základě článku 10 uvedeného nařízení z důvodu plnění

povinné školní docházky t?mito d?tmi v tomt?ž stát?, na dávky na zajišt?ní jejich živobytí za všech okolností a automaticky vylou?en. Tento výklad není zpochybn?n ?lánkem 24 odst. 2 sm?rnice Evropského parlamentu a Rady 2004/38/ES ze dne 29. dubna 2004 o právu ob?an? Unie a jejich rodinných p?íslušník? svobodn? se pohybovat a pobývat na území ?lenských stát?, o zm?n? na?ízení (EHS) ?. 1612/68 a o zrušení sm?rnic 64/221/EHS, 68/360/EHS, 72/194/EHS, 73/148/EHS, 75/34/EHS, 75/35/EHS, 90/364/EHS, 90/365/EHS a 93/96/EHS.

2) ?lánek 4 na?ízení Evropského parlamentu a Rady (ES) ?. 883/2004 ze dne 29. dubna 2004 o koordinaci systém? sociálního zabezpe?ení, ve spojení s ?l. 3 odst. 3 a ?l. 70 odst. 2 tohoto na?ízení, musí být vykládán v tom smyslu, že brání právní úprav? ?lenského státu, podle které je nárok na zvláštní nep?ísp?vkové pen?žité dávky státního p?íslušníka jiného ?lenského státu a jeho nezletilých d?tí, kte?í mají všichni v prvn? zmín?ném ?lenském stát? právo pobytu na základ? ?lánku 10 na?ízení ?. 492/2011 z d?vodu pln?ní povinné školní docházky t?mito d?tmi v tomt?ž stát? a jsou v tomto stát? pojišt?ni v systému sociálního zabezpe?ení ve smyslu ?l. 3 odst. 1 na?ízení ?. 883/2004, za všech okolností a automaticky vylou?en.

Podpisy

* Jednací jazyk: n?m?ina.